

Іванова Майя Вікторівна, науковий співробітник Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського

КОЛІЗІЇ МІЖНАРОДНОГО ПРИВАТНОГО ПРАВА У СФЕРІ ОХОРОНИ ПРАВА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

Відповідно до Загальнодержавної програми адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу, затвердженої Законом України від 18 березня 2004 р. № 1629-IV, одною з пріоритетних сфер, в яких здійснюється адаптація законодавства України, виступає інститут охорони права інтелектуальної власності. Аналогічне положення зазначено також у ст. 51 «Угоди про партнерство і співробітництво між Україною та Європейськими співтовариствами, їх державами-членами» (Угоду ратифіковано Законом України № 237/94-ВР від 10.11.94): Сторони визнають, що важливою умовою для зміцнення економічних зв'язків між Україною та Співтовариством є зближення існуючого і майбутнього законодавства України з законодавством Співтовариства. Для цього, Україна вживає заходів для поступового приведення національного законодавства у відповідність до законодавства Співтовариства, зокрема, в галузі інтелектуальної власності.

У Конвенції про заснування Всесвітньої організації інтелектуальної власності (1967) зазначено, що інтелектуальна власність включає права, пов'язані з: літературними, художніми і науковими творами; виконавчою діяльністю артистів, звукозаписом, радіо- та телевізійними передачами; винаходами у будь-якій галузі людської діяльності; науковими відкриттями; промисловими зразками; товарними знаками, знаками обслуговування, фірмовими назвами та комерційними позначеннями; припиненням недобросовісної конкуренції, а також із усіма іншими правами, що є результатом інтелектуальної діяльності у промисловій, науковій, літературній або художній галузях.

Більш повний перелік об'єктів інтелектуальної власності закріплений в «Угоді про торговельні аспекти прав інтелектуальної власності» (англ. Agreement on Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights, скорочено TRIPS, укр.

ТРИПС) 1994 р., яка входить в систему угод про заснування Світової організації торгівлі, членом якої є й Україна (Закон України «Про ратифікацію Протоколу про вступ України до Світової організації торгівлі» від 10 квітня 2008 року № 250-VI). У переліку додатково названі такі об'єкти, як комп'ютерні програми і бази даних, суміжні права (права виконавців, виробників фонограм, організацій мовлення) географічні назви в найменуваннях місць походження товарів, топографії інтегральних мікросхем, нерозкрита інформація.

В межах міжнародного приватного права важливо підкреслити одну загальну особливість прав на інтелектуальну власність, їх територіальний характер. Отримання прав автором на такі об'єкти в одній державі не тягне їх визнання в іншому. Цим права інтелектуальної власності відрізняються від речових прав, які зберігаються незалежно від перетину об'єктом прав державних кордонів. Однак створений ним твір на території однієї держави може бути без його згоди і без виплати будь-якої винагороди видано або іншим чином використано за кордоном, причому абсолютно законно. Подолати територіальний характер прав на інтелектуальну власність можна за допомогою міжнародних договорів. Тому основним правовим інструментом забезпечення транскордонної охорони прав на інтелектуальну власність є укладання міждержавних угод про взаємне визнання та охороні інтелектуальної власності [1]. З територіального характеру інтелектуальної власності випливає ще одна особливість міжнародного приватного права: якщо права на об'єкти інтелектуальної власності, що виникли за кордоном, не визнаються, то не виникає і колізія права, а отже, не виникає потреба в колізійних нормах, які встановлювали б, за законами якої держави права на інтелектуальну власність слід розглядати.

Відповідно до норм міжнародного приватного права до колізій відносяться: міжнародно-правові колізії, що виникають між нормами міжнародних договорів та норм внутрішнього законодавства держави; міжнародно-правові колізії, що виникають між нормами різних міжнародних договорів, що регламентують подібні правовідносини, в т.ч. колізії між старим і новим по часу; міжнародно-правові колізії, що виникають між нормативними правовими актами правових систем різних держав [2].

У національному колізійному праві, як правило, до цього відсутні колізійні норми в даній сфері приватноправових відносин. Інша справа, якщо між державами укладається договір про взаємне визнання та охороні таких прав. Як неминучий наслідок такої угоди постає колізійних питання, по праву якої держави слід розглядати обсяг охоронюваних прав, терміни їх охорони, умови охорони та ін. Тому міжнародний договори поряд з матеріально-правовими положеннями про охорону інтелектуальної власності передбачають і колізійні норми [1].

До кола колізійних питань входять: 1) юридична кваліфікація об'єкта виключного права. Вона має важливе значення, оскільки різними державами може бути встановлено різне правове регулювання. Так, законодавством ряду країн надається охорона офіційним текстам законодавчого, адміністративного та юридичного характеру і офіційним перекладам таких текстів; 2) особи, які можуть бути суб'єктами виключного права. Наприклад, в США весь обсяг прав на об'єкт інтелектуальної власності, створений в порядку виконання службового завдання, належить роботодавцю, в Україні ж особисті немайнові права належать автору твору, а майнові – роботодавцю; 3) перелік прав, які належать до виключних; 4) підстави і порядок виникнення, зміни та припинення виключних прав; 5) винятковий зміст прав; 6) захист виключних прав [3].

Необхідно зазначити, що міжнародне регулювання у сфері інтелектуальної власності відбувається в межах угод, прийнятих ВОІВ, якими закріплені обов'язкові для всіх країн-учасниць стандарти охорони. Ці стандарти, призначені гармонізувати режими охорони інтелектуальної власності у країнах-учасницях, мають тенденцію до її підвищення.

Список використаних джерел

1. Международное частное право : Учебник / Л. П. Ануфриева, К.А Бекашев, Г. К. Дмитриева и др.; Отв. ред. Г. К. Дмитриева. – 2-е изд., перераб. и доп. – М. : ТК Велби, Изд-во Проспект, 2004. – 688 с.

2. Лопатин В. Н. Правовые коллизии при защите интеллектуальной собственности в России / Владимир Николаевич Лопатин // http://www.rniis.ru/download/stat'i/priv_kolizii.pdf.

3. Каменецкая М.С. Международное частное право: Учебно-практическое пособие. – М.: Изд. центр ЕАОИ, 2007. – 306 с.